

Andeoski hljeb.

Euharistiju zovemo andeoskim hljebom. Tako su je zvali i sv. Oci. Jednako je zovemo, ali drukčije shvaćamo. Oci je shvaćaju duboko, naše doba plitko. Sada slušamo, gdje se govori: Euharistiju nazivljemo andeoskim kruhom, jer je ona hranom čistih duša; samo je onaj može jesti, koji nema teškoga grijeha na duši, te je tako andeo. Oci pak ovako misle: Svaki duh, osim Boga, pa i anđeli trebaju hrane. Andeoska hrana, koja utištava čežnju anđela i daje im vječni, božanski život, jest Sin Božji, Riječ u kojoj je svjetlost i život. Da se i mi mogujemo hraniti ovim andeoskim hljebom, Riječ je postala tijelom i uzela u Euharistiji oblike kruha. Tako ljudi i anđeli jedu isti kruh; anđeli ga jedu u njegovom božanstvu, mi u ovom zemaljskom životu prema njegovom čovječanstvu u Euharistiji, pa tako nama i njima daje božanski život.

Pogledajmo поближе ovo shvaćanje. Ono sadržaje krasan odlomak uzvišene teologije svetih Otaca, koji je danas nažalost gotovo nepoznat. Na euharistijskom je kongresu u Beču (1912.) govorio münchenski nadbiskup i kasniji kardinal Bettinger o »Euharistiji kao andeoskom hljebu«. Napeto sam očekivao, hoće li spomenuti shvaćanje sv. Otaca. Ali o tom nije rekao ni jedne riječi. Možda mu je stvar bila nepoznata. I u modernim knjigama uzalud ćeš je tražiti. To nam još jačim razlogom, da se zanimamo za ovo pitanje.

1. Svi duhovi osim Boga, pa i anđeli trebaju hljeb, koji će utištati njihovu čežnju, a to je Bog.

Ljudi i anđeli gladuju i žedaju, a to utištati može samo neizmerno dobro, t. j. Bog.

Drukčije je kod životinja. Kad magarac ima pred sobom sijena i vode, on je sasvim zadovoljan. On se daje časovitom uživanju i ne misli na što drugo, niti na budućnost, da li će imati vazda hrane ili ne. Čovjek pak shvaća, pa i kada uživa, da je nevolino i prolazno dobro pred njim, te ga ne može da zadovolji, nego njegova čežnja ide za nečim drugim i višim. Razlika između čutilne spoznaje, kako je ima životinja, i duhovne spoznaje čovječje jest upravo ta: Čutilo se drži pojedinosti (vidi ovu boju, čuje ovaj glas, čuti ovu ugodnost, ovu bol) i slično je životinji, koja puza po zemlji i to s malim vidikom. Naprotiv ljudska duša shvaća u svojoj duhovnoj spoznaji ono, što je općenito, što obuhvaća sva dobra. Tu je svaki pojedini užitak nevoljan i malen prema dobru, koje je iznad mnogih dobara. Duhovna je spoznaja slična orlu, koji se diže u zračne visine i odanle gleda neome-

đene daljine. Duh gleda tako daleko, da dopire iznad svih ograničenih dobara, pa da njegov pogled može zasititi samo neizmjerano dobro, Bog. Zato naš duh i gladuje po svojoj prirodi za ovim neizmjernim dobrom, Bogom. Ovu čežnju, ovu glad ne može utažiti ograničeno dobro. Tako bi bilo već u prirodnom redu. Milost pak ne uništava prirode nego je usavršuje. Milost podaje duši još veću čežnju za Bogom, čežnju za tim, da potpuno upozna neizmjernog Boga, kako će to biti u gledanju lica Božjeg. Bog je to tako hljeb duše. Ni kod anđela nije drukčije. I njegovu čežnju može utažiti samo gledanje Božje. I anđeo žudi za ovim hljebom. »Ne živi« veli sv. Augustin«, o drugom čovjek a opet o drugom anđeo« (In ps. 134 n. 5; Migne 37, 1742). Tako trebaju svi duhovi hljeb, koji je Bog. »Tko ne treba kruha« opet veli Augustin, »jest Bog. Samo kruh ne treba kruha. Ta on je kruh naše duše, pa ne treba drugog kruha, nego je sam sebi dovoljan i nas hrani« (Sermo 389 n. I; Migne 39, 1702).

Bog je dakle hljeb andeoski i svih blaženih duhova.

2. Vječna je Riječ andeoski hljeb.

Po Riječi je sve postalo, sve stvoreno. Po njoj je i blaženstvo. U njoj je svjetlost, a ta jest svjetlost, ta spoznaja, hrana duše. Ova vječna Riječ veli: »Ja sam put, istina i život. Nitko ne dolazi k Ocu do po meni« (Iv. 14, 6). Ona je put k Ocu, koji bez ovog puta za nas »prebiva u svijetlu, kojemu se ne može pristupiti« (I Tim. 6, 16). Krist je istina, pa se u njemu samo može vidjeti sva istina. On je život, vječni život, koji je u spoznaji Oca i Sina, kako čitamo u molitvi velikog svećenika: »A ovo je život vječni, da upoznadu tebe jedinoga Boga istinitoga i koga si poslao Isusa Krista« (Iv. I., 3). Samo preko Isusa možemo doći do ovog života, spoznaje. Jer »nitko ne zna Sina nego Otac, niti tko zna Oca nego Sin, i komu Sin hoće objaviti« (Mat. 11, 27). Sin je dakle, koji posreduje u spoznaji i utažuje glad i žeđu duša: »(Blaženi) ne će ogladnjeti ni ožednjeti, jer Janje, koje je nasred prijestolja, past će ih, i uputiti će ih na izvore žive vode«, (Otkr. 7, 16—17).

Tako su umovali i sv. Oci na temelju sv. pisma. Origenes piše, da je Krist kazao: »Tko mene vidi, vidi i Oca«, ali ne i obratno: »Tko vidi Oca, vidi i mene«, pa nadodaje: »Tko vidi Riječ Božju, vidi Boga; od Sina se diže k Ocu, jer nije moguće vidjeti Boga bez Riječi... Nije moguće vidjeti Boga Mudrosti, ako nas ne vodi Mudrost« (In Joan. tom 19 n. I, Mign. G 14, 536 BC). — Ćiril Aleksandrijski tumači riječi »Po njoj (Riječi) je sve učinjeno« ovako: »Neka nitko ne misli, da ćemo u drugom životu biti đionici Očevj osim po Sinu... I onda će nam Otac biti po Sinu naš život, nepropadljivost, veselje, svetost, moć i sve što je obećano svecima«. (Thesaurus, Assertio 29; Migne G 75,

433 C). — Sv. Isidor Seviljski piše: »Anđeli spoznaju sve stvari u Riječi Božjoj, prije nego li jesu (Sententiae I n 17; Migne L 83, 556). Prilično često to izriče i sv. Augustin. On razlikuje kod anđela večernju i jutarnju spoznaju. U večernjoj spoznaji spoznaju anđeli stvari u sebi. Te su tamne i bezbojne. U jutarnjoj spoznaji gledaju stvari u Riječi. Te rasvjetljuje bistra svjetlost. »Sveti anđeli ne spoznaju Boga pomoću čuvne riječi, nego prisutnošću nepromjenljive Istine, t. j. po njegovoj jednorodenoj Riječi. I oni spoznaju Riječ i Oca i njegova Duha Svetog, te da je to nerazdjeljivo Trojstvo i da su pojedine osobe u njemu jedna bit i da skupa nijesu tri Boga, nego jedan Bog. [Sve ovo] bistro spoznaju tako, da im je bolje poznato, nego li mi sami sebi. I stvorenja spoznaju ondje, t. j. u Božjoj Mudrosti bolje nego li u umjetnosti, bolje nego li su u sebi. I stoga spoznaju ondje i sebe bolje nego li su u sebi... Ondje se spoznaju (dakako i druga stvorenja) kao u danjoj svjetlosti, a u sebi kao navečer« (De civitate Dei XI. c 29; Migne 34, 313).

Moglo bi se komu pričiniti, kao da je prikraćen Duh Sveti. To nije nakan sv. Otaca. Duh Sv. ovdje na zemlji spaja se s dušom i diže je svojom mlađošću, ako hoće da živi u milosti i po Kristu. Tako i u nebu duša može gledati Riječ samo po najužem spoju s Duhom Svetim. Dušu mora sila Duha Sv., da tako rekнем, tako zahvatiti i tako visoko podići, da može gledati Riječ. Stoga Oci shvaćaju riječi psalma »U tvojoj ću svjetlosti gledati svjetlost« (ps. 35, 10) ovako: »U tvojoj ću svjetlosti« t. j. u Duhu Sv. gledati svjetlost t. j. Sina. (Vidi o tome Thomassin, Dogmata theologica, I, 6, c. 16, n. 8; Ed. Vives I 612). Tako piše n. pr. sv. Basiliј: »Kako nitko ne poznaje Oca nego samo Sin, tako nitko ne može kazati »Gospodin Isus« nego u Duhu Sv.... kako je pisano: U svjetlosti tvojoj gledamo svjetlost, t. j. u rasvjetljenju Duha Sv. (gledamo) svjetlost, koja rasvjetljuje svakog čovjeka, koji dolazi na ovaj svijet... I tako ide put Božje spoznaje od jednog Duha po jednom Sinu k jednom Ocu« (De Spiritu sancto, c. 18, n. 47; Migne G 32, 153 B). Stoga i sv. Grgur Nišanin u svom prvom govoru o sv. Stjepanu podučava nekog Mačedonijevca (Mačedonijevci ili Pneumachi nijekali su božanstvo Duha Sv.), da je sv. Stjepan uzvišen božanskom moću Duha Sv. gledao veličanstvo Božje: »Barem sada čuj jednom, ako nijesi zatvorio svoje uši, kako su to učinili Židovi. Kako je ugledao Stjepan Božje veličanstvo? Tko mu je otvorio nebeska vrata? Je li to učinila ljudska snaga? Je li koji anđeo u takove visine podigao nisku prirodu? Ne! Ta tako ne kaže povijest, da bi Stjepan ono gledao pomoću svoje snage ili pomoću anđela. Nego što veli? A Stjepan pun Duha Svetoga vidje slavu Božju i jednorodnoga Sina Božjega. Jer, kako veli prorok, ne možemo vidjeti svjetlost nego u svjetlosti... Kako bi onaj, koji nije u svjetlosti sunčanoj mogao gledati sunce? Jer se u Očevoj svjetlosti t. j. u Duhu Sv., koji od njega izlazi, vidi jednorodna svjetlost (jedinorodni Sin), gledao je on rasvjetljen Duhom Sv. slavu Očevu i Sinovlju« (In. St. Stephanum, Migne G 46, 716 f).

3. Riječ postade čovjekom, da postane našim hljebom.

Riječi psalma »Hvalite Gospodina, jer je dobar. Pojte imenu njegovu, jer je slatko« (ps. 134, 3) tumači sv. Augustin svojim slušateljima: »Možda bi ono bilo dobro, ali ne slatko, kad ga ne bismo mogli okusiti. No Bog se pokazao ljudima tako milosrdnim, da je dao s neba hljeb i pustio, da njemu jednaki Sin, koji je isto što i on (naime Bog), da postane čovjekom i za nas ljude pogine, e da ti čovječe uzmogneš onim što jesi (naime čovjek) okusiti ono, što nijesi (naime Bog). Za te bijaše čovjek nešto veliko okusiti Božju slatkost, jer je ona bila predaleko i čak previsoko, a ti odvratani i prenzak. U taj je jaz poslan posrednik. Kao čovjek ne bi se mogao popeti do Boga; Bog je postao čovjekom, da ti koji si čovjek i ne možeš doći ka Bogu ali možeš k čovjeku, po čovjeku i k Bogu dođeš. On je postao posrednikom između Boga i čovjeka, čovjek Isus Krist. Kad bi pak on bio samo čovjek, ne bi se ti popeo do Boga, slijedeći samo čovječstvo. Kad bi opet bio samo Bog, ne bi ni onda do njega dopro, jer bi spoznao, što nijesi. Bog je postao čovjekom, da se dignesh do čovjeka, što možeš, a onda do Boga, što prije nijesi mogao. On je posrednik, pa nam je tako postao sladak. Što je slade nego li hljeb andeoski? Pa kako ne bi bio sladak, kad je čovjek hljeb andeoski? Ta ne živi o drugom čovjek a opet o drugom anđeo. On je ista istina. On je ista Mudrost. On je moć Božja. No kako ga anđeli uživaju, ti to ne možeš. Jer kako ga oni uživaju? U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše kod Boga i Bog bijaše Riječ, po kojoj je sve postalo. Pa kako da je ti okusiš? Tako, da je Riječ postala čovjekom i među nama obitavala. Jer je Stvoritelj anđela postao čovjekom, da čovjek može jesti andeoski hljeb. Slavite dakle njegovo ime, jer je slatko Pojte, kad ga okusite! Pojte, kad okusite, kako je sladak Gospodin. Hvalite, kad je slatko ono, što ste okusili. Kako bi onaj bio nezahvalan, koji ne bi pred kuháčem ili gostioničarom pohvalio njihovo dobro jelo, kojim su ga počastili. Ako tu ne šutimo, kako bismo mogli pred onim šutjeti, koji nam je sve dao! Pojte imenu njegovu, jer je slatko« (In ps. 134 n 5, Migne 37, 1741 f). — Sv. Augustin češće upotrebljava ovu poredbu: Kao što malo dijete ne može podnijeti jake hrane, tako ni mi, dok smo u tijelu, ne možemo jesti hljeb, koji jedu anđeli. Kao što mati jaku hranu pretvara u mlijeko, koje onda podaje svom djetetu, tako je i Riječ (Sin) postala čovjekom i hranj nas svojim tijelom. »Između jela, koje mi jedemo, jaka je hrana prema mlijeku takova, da se pretvori u mlijeko i tako postane zgodna za malu djecu, a tu hranu onda djeca dobivaju po majčinom ili dojiljinom organizmu. Tako je učinila i mati Mudrost. Ona je u nebeskim visinama jaka hrana andeoska, ali se udostojala da postane istodobno mlijekom djece, jer je Riječ postala čovjekom i obitavala među nama« (In Jo tr 98 n 6, Migne 35, 1883). »(Riječ) uistinu nazivljemo mlijekom. Ima mlijeko za djecu, da bude hrana

Mudrosti većima. Siši ustrpljivo, da (jednom u nebu) jedeš s velikom željom. A kako je s mlijekom, da male nahrani? Zar ne, hrana je ležala na stolu. Što će učiniti majka? Ona pojede hranu i u sebi pripravi mlijeko. Ona pripravi, čime se mi možemo nahraniti. Tako je Riječ postala čovjekom, da nas djecu nahrani mlijekom, jer smo još maleni za jaku hranu. Ipak je i neka razlika. Kada majka iz pojedene hrane napravi mlijeko, onda se hrana pretvori u mlijeko; ali Riječ je uzela tijelo, a da se nije promijenila« (Sermo 117 n 16; Migne 38, 670).

Ovu poredbu upotrebljavaju poslije sv. Augustina i drugi Oci kao Prosper (Lib. sententiarum, 263, alias 262, Migne 51, 464 B) i Isidor (Lib. Sententiarum c. 14 n 7, Migne L 83, 566). I prije Augustina spominje ju Irenej.

4. Čovjek jede ovaj hljeb u Euharistiji.

Izričaj »andeoski hljeb« potječe iz sv. Pisma. U njemu čitamo, da čovjek jede ovaj hljeb u Euharistiji. Ps. 77, 23 d. piše: »I otvori vrata nebeska, i pusti, te im daždi manu za jelo, i nebeski hljeb dade im. Hljeba andeoskoga jao je čovjek«. Tu je mana nazvana »nebskim hljebom« i »andeoskim hljebom«. A prema Iv. 6 Euharistija je prava mana, pravi nebeski hljeb. Ona je dakle i pravi andeoski hljeb. U Euharistiji je Krist naš hljeb; u Euharistiji ga jedemo. Kad ga ne bismo imali u Euharistiji, nezgrapno bi bilo reći, da Krista jedemo, da je on naš hljeb. No jer je uistinu u Euharistiji Krist pravi naš hljeb, koji hrani našu dušu, jer u njoj uistinu primamo u se Riječ Božju, koja u blaženom gledanju utajaže glad anđela, stoga su tako rado nazivali Euharistiju andeoskim hljebom.

Kada Oci vele, da je Riječ postala čovjekom i da obitava među nama i da je tako našim hljebom, onda misle na Euharistiju. Tek u njoj naime upućena Riječ uzimlje oblike hljeba. U Euharistiji obitava ona potpuno među nama. Upućenje smjera na Euharistiju. To su dobro znali prvi kršćani, koji su živjeli sasvim po Euharistiji, pa su Euharistiju nazivali »životom«. Kada je Augustin, kako smo vidjeli, tumačio, da je Gospodin, naš hljeb i andeoski kruh, sladak, onda su njegovi slušatelji morali nužno misliti na Euharistiju. Ta nekoć su za pričest pjevali ps. 33., jer se u njemu nalazi slično mjesto »Okusite i vidite, kako je sladak Gospodin« (9).

Ako bismo nazvali svojim hljebom Krista izvan Euharistije, to bi bilo samo nesavršeno. Jer, prije nego li Isus ustanovio Euharistiju, ili još više prije nego li su slavili Euharistiju u Crkvi, prije dolaska Duha svetoga mogao je Krist darovati ljudima svoju božansku moć, svoj božanski život samo nepotpuno, budući da još nije Duh Sv. bio poslan. Krist je dakako bio pun Duha Svetog, ali pun Duha Svetog,

koga on još nije mogao potpuno ljudima darovati. Istom je u Euharistiji pun Duha Sv., koga on može da potpuno i daruje,

Ne smijemo misliti, da se Krist, kako je sada u nebu, može otcijepiti od Euharistije i biti našim hlebom, koji mi jedemo i koji nam daje snagu i život. Ne i bez obzira na to, da izričaj »mi jedemo Krista, Krist je naš hleb« nije zgodan, ipak se moramo sietiti, da mi od Krista ne bismo mogli primiti nadprirodne snage niti nadnaravnog života kad bi bio otcijepljen od Euharistije. Jer u dovršenom je mesijskom kraljevstvu na zemlji po božanskoj naredbi, prema Iv. 6, prema nauci Crkve i sv. Otaca Euharistija izvor svih milosti, svake nadprirodne snage i svakoga nadprirodnog života, pa tako primamo svaku milost posvetnu, kad tjelesno jedemo Euharistiju, pomoću sv. pričesti. Mi doduše primamo milost posvetnu i po krštenju i drugim sakramentima, po molitvi i dobrim djelima. Ali je svugdje kod tog primanja posvetne milosti sadržana isto duhovna pričest, koja duši, i ako ona toga ne zna, dovodi ovu milost iz Euharistije, pa duša tu milost i prima iz Euharistije, iz nje crpe, jede i pije. Tako eto imamo svu svjetlost i život, svu pravednost i svetost po tom, što jedemo ovaj hleb. To nam eto napokon očituje potpuno značenje izričaja »Euharistija, je anđeoski hleb«: Kako vječna Riječ u slavi daje anđelima i svecima svu svjetlost i život i tako utražuje njihovu čežnju, tako i mi ljudi na zemlji imamo svu svjetlost i život, ako jedemo upućenu Riječ u Euharistiji. Riječ je u svom Božanstvu živi hleb za one, koji ga gledaju, a Riječ u tijelu jest u Euharistiji živi hleb za one, koji vjeruju, da jednom time dođu do gledanja onoliko, koliko u doba kušnje jedemo anđeoski hleb ovdje, toliko ćemo ga uživati u nebeskoj slavi. Svoju dušu dakle otvorimo po mogućnosti sasvim dnevnoj pričesti, te svaki dan što češćoj duhovnoj pričesti revnim kreposnim životom. Jedimo vrućom čežnjom anđeoski hleb, da ga i u vječnosti jedemo što savršenije.

E. Springer D. I.

Rabindranath Tagore.

G. 1913. oglasile su novine, da je književnu Nobelovu nagradu dobio Indijac Rabindranath Tagore. Ljudi su u većini pitali: Tko je on? Književnicima je bio davno poznat, jer Nobelova nagrada priznaje, a ne stvara tekar slavno ime. Ako i malo pogledamo u njegova djela, morat ćemo kazati, da je ta slava posve opravdana. Kad je g. 1920. prolazio Amerikom, te g. 1921. Engleskom i srednjom Evropom, izišao mu je u susret gotovo sav kulturni i književni svijet. Slično je doživio ovaj pjesnik i ove godine u svibnju, kada je došao u Rim